

KOSTEL SV. PROKOPA

(3. část)

Hlavní oltář zřízen jest po způsobu archy se čtyřmi křídly. Zajímavý je též tím, že mensa oltářní oddělena jest dle starobylého zvyku od retabula.

Původní projekt oltáře, zhotovený architektem Mikšem, od něhož pochází též projekt kazatelny a vnitřního vyzdobení chrámu, zakončuje oltář věžkovitou architekturou; nyní místo této zdobí svršek oltáře zatímně skupina „Ukřižování Páně“, modelovaná i ve dřevě provedená sochařem Št. Zálešákem, žákem prof. Kastnera. Od téhož umělce jest i skupina umístěná ve středu archy: sv. Prokop v rouše řeholním obstoupen sv. Cyrilem a Methodem.

Obrazy na křídlech jsou dílem mistra k. L. Klusáčka a znázorňují historický životopis sv. Prokopa.

Obrazy zpodobují: sv. Prokop přichází do poustky Sázavské a plaší pohanstvo, znázorněné žertvou na oltáři a prchajícím běsem; sv. Prokop sedě před poustkou vyučuje lid; na dalším obraze shledává se s knížetem Oldřichem.

Další obrazy znázorňují: Břetislav zakládá klášter Sázavský a biskup Šerbif nabízí sv. Prokopu opatství nového kláštera; obraz 5., 6. a 7. líčí charitativní působení, jakož i činnost klášterní sv. Prokopa, poslední pak obraz smrt jeho.

Oltář pořízen byl z darů českých a církevních hodnostářů, jejichž erby a věnovací nápisy jsou pod obrazy umístěny.

Svatostánek je upraven velmi nádherně i zajímavě.

Pancéřová schránka je vložena do dřevěné struktury, uvnitř je vyložená lep-tanými a zlacenými deskami (dle vzoru starého granátového tkaniva – práce i dar firmy Husník a Häusler). Pancéřovaná dvířka jsou obložena zlacenými, smaltovanými deskami a zdobená kameny.

Mensa je opuková, ostatní části oltářní jsou dubové z řezbářské dílny V. Mráze. Podezdění mensy je zdobeno freskou.

Na bočním oltáříku je postavena archeologicky velmi zajímavá soška Madony s dítětem (originál z 1. poloviny 15. století). Soška pochází z kteréosi pražské, blíže neurčené svatyně. Byla ve zmatcích 30leté války zachráněna a v domě U tří žaludů na Novém Městě do roku 1742 uschována.

Neméně cennou je i socha Ukřižovaného na jižní stěně křížové lodi, pocházející ze 17. století.

Barevná okna – dary místních rodin, pořízená v presbytáři, se podstatně liší od u nás obvyklého dosavadního způsobu mnichovské školy a jsou symbolicky aranžovaná, vztahující se k mešní oběti.

Ve spodních částech oken je použito jako dekoračního motivu pšeničných klasů a vinných keřů s hrozny (mešní obětní dary – chléb a víno), liliových květů a koukolů mezi pšenící (symbolu cnosti a hříchu).

Figurální část je omezena pouze na okenní kružby. Znázorňuje poprsí Krista

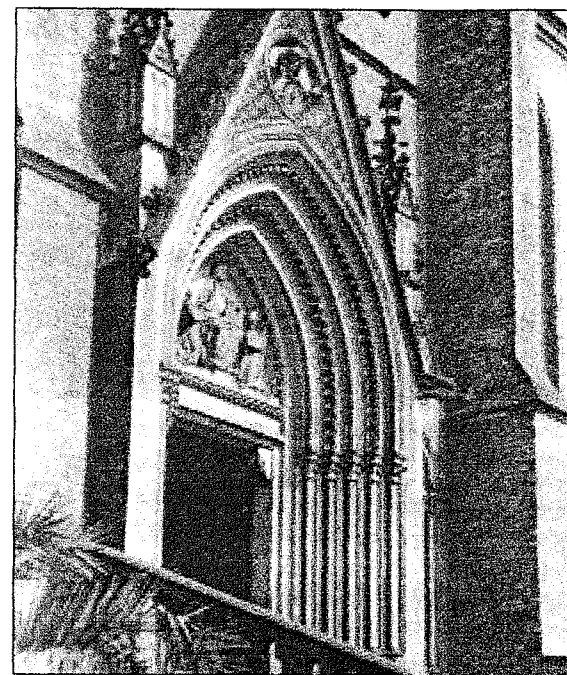
a pěti andělů, dílem nesoucích mešní potřeby, dílem pak modlitbu symbolizující (prosby, chvály a díky).

Půda držána je světlá, aby nezatemňovala a znázorňuje hvězdnaté nebe.

Kartony oken nakreslil mistr Karel Klusáček, okna Kryšpínova páčila firma v Praze.

Aranžování výzdoby hlavního oltáře a oken pochází od faráře Žižkovského a archeologického spisovatele Edvarda Šittlera.

Po stránce umělecké stavbu řídil a stavební detaily zhotovil architekt Fr. Mikš, stavbu prováděl a vrchní dozor nad pracemi vedl městský vrchní inženýr J. Motejl. Jménem státu přihlížel stavební rada M. Kroh.

Kamenickou práci dodal v oboru zkušený stavitel a kamenický mistr Josef Uzel na Smíchově, lešení a skruže postavil František Vajtr, tesařský mistr v Žižkově, vazbu střech a věže dodal tesařský závod Fr. Hubáčka v Praze. Ostatní práce provedli místní živnostníci: pokrývačskou Antonín Lhoták, klempířskou V. Volf, truhlářskou B. Nejtek a V. Pellich, zámečnickou V. Mojžíš, Fr. Domabyl a V. Nechanský, natěračskou V. Krafek, sklenářskou J. Šaroch, žulové schody Antonín Pupp, pozlacovačskou práci V. Veis, varhany bratří Paštíkové, vesměs v Žižkově, elektrické osvětlení zařídila

městská elektrárna, šamotovou dlažbu dodala „Rakovnická chamotka“. Nynější nádherné varhany dodala zdejší osvědčená firma Petrov.

Celkové vydání spojené se stavbou kostela i s dosavadní vnitřní výzdobou (nehledě k darovaným cenným předmětům) činí zaokrouhleně 450 tisíc korun.

Zpracovala J. Polanecká podle starého katolického listu

100 let od vysvěcení chrámu sv. Prokopa

Moje žižkovské dětství

IV. pokračování

STRACH

Začátkem roku 1942 jsem vážně onemocněl spálou. Své osmé narozeniny jsem strávil na infekčním oddělení nemocnice U Karlova. Ve vysokých hořečkách a blouznění. Aniž jsem si uvědomoval, utekl jsem z lůžka. Bosý a pouze v košili byl jsem zadržen až ve vrátnici. Po určitém zlepšení mne převezli na infekční pavilon libeňské nemocnice na Bulovce.

V izolaci, zcela sám na pokoji, jsem vzpomínal na mámu, tátu a malého brášku Frantu, a toužebně oknem zhlížel k domovu, na velmi vzdálené věže žižkovské Meziměstské telefonní ústředny ve Fibichově ulici. Po šesti týdnech léčení mě 20. února máma s tátou odvezli konečně domů. Ze stejné vrátnice nemocnice na Bulovce, kam byl pouhé tři měsíce poté přivezen při atentátu zraněný zastupující říšský protektor Reinhard Heidrich.

Dny a týdny, následující po atentátu na Heidricha, nenechaly nikoho v klidu. Za odbojovou činnost byli 30. května 1942 na popravišti v Kobylisích zastřeleni naši blízcí příbuzní - Karel Prokůpek a jeho manželka Růžena rozená Zajícová. Měsíc poté byl tamtéž popraven náš vzdálenější příbuzný Václav Čvančara. Přibližně ve stejné době MUDr. F. Ledeč, dětský lékař, který v roce 1934 pomáhal zachránit život můj, neunesl tíhu rasové diskriminace a pomyšlení, že jej čeká vyhlazovací tábor, raději vlastní rukou ukončil svůj život.

Všude vládl strach. Razie, prohlídky bytů, zatýkání. Za neohlášené držení střelné zbraně – trest smrti! Na nároží ulic Dvořákovy a Bořivojovy jsem viděl čerstvě vylepenou rudou vyhlášku se sloupcem jmen popravených „nepřátel Říše“. K tomu navíc jsme doma slyšeli výhrůžky okupantů z rozhlasového přijímače, povinně opatřeného podlouhlou žlutou cedulkou s textem „Pamatuj, že poslouchání zahraničního rozhlasu je zakázáno a trestá se kázníci nebo i smrtí!“

Můj ani ne šestiletý bráška Franta a stejně starý bratránek Ferda si šli hrát „do Orla“, na ohrazenou plochu kolem zrušeného kostelíka Povýšení sv. Kříže. Našli tam kýmsi pohozený funkční revolver! S velkou radostí a k údesu kolemjdoucích nesli zbraň neskryvaně domů. Aby jim snad nalezenou trofej nikdo nevzal, hlásitě říkali zkoprnělým chodcům: „To je našeho tatínka!“. Případ nešlo utajit. Proto táta raději revolver odnesl na policejní stanici do Lupáčovy ulice a kluky jako nepřítel hodnověrné svědky vzal s sebou. Naštěstí vše dopadlo bez dalších následků.

Můj řídicí učitel Jan Brož takové štěstí neměl. Naposledy se mi podepsal na vysvědčení začátkem července 1942, pak byl zatčen a zmizel ve vězení či koncentračním táboře. Naštěstí pro něho – přežil – a po válce se k nám do školy vrátil.

Mezi povinnosti nás – jednoho devítiletého a dvou sedmiletých kluků – patřilo pravidelné donášení jídla naší pětáosmdesátileté babičce Julianě. Ta bydlela v Kalvínově ulici (Roháčova) čp. 1099 u Perštýnova náměstí (nám. Barikád). Matka našeho táty a strýce byla jednou ze 133 000 žen v českých zemích, které se staly válečnými vdovami během prvního celosvětového konfliktu. A pamatovala tři války! Jako dívka zažila v létě 1866 příchod pruské armády na Hořovicko, za první světové války ztratila na italském bojišti manžela, a nyní prožívala těžkosti okupace.

Stejnou cestou, jakou jsme se za babičkou ubírali – přes Vrch sv. Kříže a kolem bezeslohového kostela sv. Anny – jsme se také vraceli. Někdy již celé město tonulo v naprosté tmě, avšak z protějšího vrchu Vítkova, z někdejšího Památníku národního odboje, zazářilo ohromné písmeno „V“! Na fasádu ze žulových kvádrů dominantního památníku literu „V“, složenou z několika set žárovek, umístili v červenci 1941 nacisté, aby jí demonstrovali a symbolizovali slovo Victoria – vítězství, na počest svých prvních úspěchů ve válečném tažení proti Sovětskému svazu.

Nevím již, kdy písmeno „V“ navždy zhaslo. Svítilo však ještě v listopadu 1942, když okupanti Panteon zabrali a možná až k závěru války, kdy do jeho prostor umístili sklady armádní výstroje, a nakonec obsadili oddílem Wehrmachtu.

POUČENÍ VE ŠKOLE I DOMA

Dne 23. července 1943 jsem s tátou stál na okraji Husova náměstí (předtím a poté Havlíčkovo nám.) a přihlížel jak kladkou upevněnou na několika vztyčených sloupech je odstraňována socha K. Havlíčka Borovského. Víím, že táta a několik kolemstojících občanů dávalo polohlasně najevo svoji nelibost. Po Havlíčkově soše zůstal jen prázdný piedestal. Až do znovuodhalení pomníku v červenci 1946.

Po prázdninách jsem v září 1943 nastoupil do čtvrté třídy zdejší obecné školy. Novinkou bylo zavedení šestistupňové klasifikace známek, a to: (1) = velmi dobrý, (2) = dobrý, (3) = uspokojivý, (4) = dostatečný, (5) = sotva dostatečný, (6) = nedostatečný. Nikdy jsem nepatřil mezi premianty, ale pouze průměrné žáky. Z matematiky, češtiny, němčiny, zeměpisu a krasopisu jsem míval zásadně trojky. Dějepis, tudíž pravdivou historii českého národa, jsme vůbec neměli. I když v rámci vlastivědy nám učitelé vykládali jakési obecné dějiny, ovšem s preferencí dění ve Třetí říši a Protektorátu.

Naštěstí rodiče měli v knihovně Palackého „Dějiny Národu českého“ a v nich jsem občas listoval. Ale mnohem více se mi líbily Jiráskovy „Staré pověsti české“, zvláště pak vyprávění o Blanických rytířích. Rovněž jsem četl svázané a již před čtvrtstoletím mým tátou odebírané sešity „Malého čtenáře“, pohádky „V cukrové říši“ a spisy Andersenovy, pověsti o taškáři Enšpíglovi, staré „Humoristické listy“ z dob monarchie a prvních let Československé republi-

ky, tlustospis o loupežníku Václavu Babinském, Honnerova „Kubíčka, kluka ze samoty“, letité filmové časopisy „Studio“, „Filmový věstník“ a „Kinorevue“, Verneův „Tajemný hrad v Karpatech“, Cooperova „Posledního Mohykána“, Mayova „Ducha prerie“ a Syna lovce medvědů“, Dumasovy „Tři mušketýry“, Hugovy „Dělníky moře“, Amicisovo „Srdce“ a samozřejmě starší časopisy „Mladý hlasatel“ a knihy Jaroslava Foglara, Vládi Ziky a Františka Flose.

Odebíral jsem sice i překlady krátkých německých románů, vydávaných od roku 1941 Orbisem v edici Knihovny pro mládež, ale jejich současným hrdinům ze západní a východní fronty, vojákům Wehrmachtu a letcům Luftwaffe, jsem nikterak nefandil.

DO NAŠICH KIN

Vedle chlapecké i závažnější literatury jsem od malička miloval film. Navštěvoval jsem nejen blízká žižkovská kina: Academia, Deklarace (Jiskra), Obzor, Pokrok a Žižkov (Ponec), ale i biografy poněkud vzdálenější Flora, Slavia, Radio (Květen), Maceška (Illusion), Tatra (pozdější Divadlo Spejbla a Hurvínka – dnes Divadlo u Hasičů), Atlas (v Karlíně), nebo Lido II (v Hybernské).

Obě rodiny, naše i rodina strýce Ferdinanda, vedly za války čtyři kina společně a osobně, a další tři biografy na venkově spravovaly pomocí svých zástupců.

Vše mělo řadu výhod a nevýhod. Například: já a můj bráška Franta a bratránek Ferda jsme mohli zdarma zhlédnout nepřebornou řadu dobrých filmů. Zejména s Vlastou Burianem, Marvanem a Plachtou, nebo s Heinzem Rühmannem, Hansem Albersem a Harry Pilem. Ovšem s výjimkou michelského kina Kačerov s celotýdenním provozem, všechny naše zbývající biografy promítaly pouze o víkendech. Tudíž o nedělích, kdy rodiny spolužáků se vypravovaly na výlety za sluncem, do lesů, k řekám, rybníkům, k hradům a historickým památkám, nebo aspoň na fotbalová hřiště podívat se na Pepu Bicana, oba moji rodiče museli brzy odpoledne do zaměstnání a my děti s nimi.

Další nevýhodou představovalo, že tehdejší soboty bývaly běžným pracovním dnem, včetně školní docházky. Takže jediným volným dnem v týdnu byla právě neděle, a to jsem musel, kontrolován katechetkou, zase povinně docházet na ranní mši svatou do kostela sv. Prokopa. Přišel jsem z chrámu Páně, snědl oběd a šli jsme s Frantou a rodiči do práce.

Máma jela vlakem směrem k Dolním Měcholupům (které tehdy ještě nebyly součástí Prahy), já s bráškou a tátou jsme jeli vozem elektrické dráhy k Hrdlořezům. (Ty, stejně jako Malešice a Žižkov, byly součástí tehdejší Prahy XI).

Z tramvaje č. 7 jsme na konečné stanici u Nákladového nádraží přestoupili na linku č. 10, a na její konečné na Ohradě přestoupili na tramvaj č. 21. Za jízdy kolem školy na Pražačce (čp. 1700) jsem se téměř pokaždé podíval na strážní budku před branou do zahradního jihovýchodního areálu školy. Stál zde voják s puškou

u nohy. Nacisté proměnili celý objekt na důstojnickou školu a kasárna V. Sturmabannu SA-standarty „Feldherrnhalle“, později posíleného elitním oddílem zbraní SS.

Z konečné zastávky elektrické dráhy č. 21 „U Kříže“ na Kněžských lukách, jsme šli do hrdlořežské ulice čp. 54 Pod Táborem, kde se nacházel náš stejnojmenný biograf. Přímo naproti němu, přes ulici, stála na vršku nová kachlíky obložená škola, tehdy už změněná na lazaret pro zraněné příslušníky německé armády a střežený vojáky Wehrmachtu.

Zhlédl jsem odpolední dětské představení a pak ještě večerní pro dospělé. Program končil obvykle po 22.00 hodině. Pak jsme šli naprostou tmou po silnici směrem k Spojovací ulici. Někdy jsme od letiště ve Kbelích zahlédli rotující ostrý a velmi intenzivní kužel světelného majáku. Signálního reflektoru sloužícího k orientaci německých letadel. Než jsme se noční tramvají dostali k žižkovské tržnici pod sokolovnou a došli domů, nastala hodina před půlnocí. No, a časně ráno jsem musel velmi nerad vstávat do školy.

Častokrát jsem se po nedělním dětském představení v Hrdlořezích vydal sám a pěšky za mámou do Dolních Měcholup. Kolem dnes již dávno neexistujícího pruského vojenského hřbitova s pomníkem generála, polního maršála Schwerina, který zde, u Štěrbohol, v „bitvě u Prahy“, v květnu 1757 zahynul.

Když máma prodala vstupenky a v kinu se odbyvalo večerní promítání, odebrali jsme se s tržbou k domovu. Jenže! V neděli z Dolních Měcholup autobus ani žádný jiný dopravní prostředek nejezdil, a na pozdní vlak z Hostivaře se z časových důvodů nevyplatilo čekat. Pozdě večer se už na Černokostelecké silnici neukázal jediný automobil, a ojedinělý cyklista či osamělý chodec se stával naprostou výjimkou.

A tak máma a já jsme šli tmou úplně sami, silnicí lemovanou z obou stran jen poli. Teprve u nejbližší křižovatky na rozcestí Štěrboholy-Hroušov se rýsovaly obrysy několika stavení, samozřejmě se zatemněnými okny. Když někdy jen měsíční svit zaplavil údolí, odrazila se záře luny ve výloze zdejší výrobní rakví. Dvě nebo tři stříbrné rakve za skly dílny přitahovaly můj zrak a umocňovaly již tak stísněné pocity.

Úleva nastávala až u osamělého a uzavřeného hostince Na Homoli (křižovatka a dnešní rušná komunikace Průmyslová samozřejmě ještě neexistovaly), odkud se již silnice mírně svažovala k neproniknutelnou tmou zahalené Praze. Pak zbývalo už jen dojít do Nových Strašnic, ke konečné zastávce poblíž Limuzské ulice. Tam stála téměř prázdná noční tramvaj č. 16, s modře natřenými okny a s tlumenou vodorovnou štěrbinou na předním reflektoru.

Každonedělní noční odysea, pro mne někdy a pokaždé pro mámu, definitivně skončila v srpnu 1943 narozením mojí sestřičky Jany.

(Pokračování příště)

Miroslav Čvančara

KELTOVÉ NA ŽIŽKOVĚ

Keltové byli v pozdějších pramenech označováni též jako Galové a jejich původ je stále zahalen mnoha záhadami. Rozlehlé území od východní Francie přes jižní Německo a Porýní až do Čech bylo dějištěm jejich postupné geneze, ve které lze pozorovat mnoho společného s vývojem Germánů a Slovanů. Keltové pronikli i na Pyrenejský poloostrov, a to už okolo roku 600 př. n. l. Postupně pak obsadili Francii, Anglii a Irsko, ale i severní Itálii. Objevují se však u dále v zemích na východě.

Keltové vynikali v mnoha odvětvích řemeslné výroby, ať už jde o kovolictví, kovotectví nebo hrnčířství. Používali rotačních mlýnů a věnovali se těžbě různých nerostných surovin. Rýžovali zlato a razili vlastní mince. Rovněž v rolnictví a dobytčářství dosáhli nebývale vysoké úrovně. Ve svých řadách měli nejen vynikající válečníky, ale i stavitele a organizátory. Po období rozmachu však podlehli částečně romanizaci, částečně byli převrstveni Germány. Do dnešních dnů žijí v menšině v Irsku, Skotsku, Walesu a v Bretani, kde si udržují svoji kulturu a keltský jazyk.

V době železné se v Čechách historicky doložený národ Keltů objevil také v pražské oblasti. V Praze jsou známy keltské hřbitůvky menších rozměrů, a to v Kobylisích, v Libni, Hloubětíně a Záběhlicích. Hroby keltských bojovníků byly dále nalezeny také v Michli, Krči, Motole, Košířích, ve Vokovicích, v Bubenči, Podbabě a v cihelně v Sedlci. V těchto místech byly objeveny hroby mužů, ozbrojených dlouhým, pádným mečem na koženém nebo železném řetězovém pásu, s kopím a štítem, ženy mají šperky, bronzové a skleněné náramky, bronzové spony a nánožní kruhy; někdy také bronzové opasky s červeným emaillem.

Je doloženo, že tito Keltové se objevili

i na území dnešního Žižkova, jak to dokládá nález objeveného pohřebiště z této doby. Byl to nález kostrových hrobů Keltů z doby laténské, které byly nalezeny na Komenského náměstí a při stavbě domu U Deklarace (čp. 276), U sv. Václava (čp. 166) a školy (čp. 400) byly zachyceny různé pravěké objekty, mezi nimi dvacet laténských hrobů. Z hrobů pocházejí železné zbraně, bronzové šperky, např. zlomek nákrčníku vykládaný červeným emaillem a spona vykládaná mořským korálem, ale i zlatý prsten o váze 7 gramů. Nalezly se tu také tři zlaté keltské mince, nejstarší v Praze, a dvě mince stříbrné. Keramika se nezachovala.

Z Olšanských hřbitovů pak jsou známé dva bronzové náramky, zřejmě také z hrobů. Nálezy z této doby jsou velice ojedinělé. Veškeré známé nálezy jsou z horního Žižkova na východ od Komenského náměstí a z okolí bývalého Olšanského rybníka. Jedno je jisté, že lidé celé údolí Žižkova jako trvalé místo pro osídlení nevyhledávali. Je s podivem, že nikdy nebyla tak výhodná poloha jako je Vítkov, využita k vybudování sídliště.

Významné keltské sídliště bylo však vybudováno nedaleko – na jih od Prahy. Na pravém břehu Vltavy zdvihají se mohutné kopce, Hradiště a Šance, 200 m na osadou Závist. Dvacáté století označilo toto místo jako největší keltské město – oppidum – v Čechách z 2.-1. století př. n. l. Nejstarší doklady jsou ze 3. tisíciletí př. n. l., nacházejí se v prostoru Hradiště, které dosáhlo celkové plochy 170 ha a žilo nebývalým hospodářským, společenským i kulturním životem.

Postupující germánské kmeny od severu znamenaly postupně zkázu pro celou keltskou civilizaci nejen u nás, ale i v celé Evropě.

Václav Micka

STŘÍPKY ZE ZÁPISNÍKU STANISLAVY HRUBÉ:

O Kapslovně a o Pražačce

KAPSLOVNA

Po dávné Parukářce, jež se uvádí i v knize jurisdikční fisk. úřadu v letech 1780-1800, zbylo nyní pouhé jméno, v přítomné době v těch místech stojí tzv. Kapslovna. V letech okolo r. 1871 se Parukářkou rozuměl milohrádek s krásnou ovocnou zahradou při vídeňské silnici odkud se naskýtal krásný pohled na Prahu a okolí.

Závoj tajemnosti zakrývá dávné děje Parukářky – více je nám známo o Kapslovně a i to je velice zajímavou kapitolou.

Mikoláš Bellot byl prvním, jenž v roce 1820 v Paříži pojal ideu používat k výrobě výbušných látek určitého materiálu. V r. 1823 obdržel spolu s Daguinem královské právo postavit továrnu na výrobu jím vynalezených kloboučků na kapsle.

Brzy poté se Bellot spojil s Al. Sellierem a to s takovým zdarem, že jeho výrobky šly na odbyt v celé Evropě. Na popud někdejšího nejvyššího purkrabího, pozdějšího státního ministra hraběte Kolovrata, c. k. guber. a kommer. rada Neumann pohnul Selliera a komp. k tomu, že s nejvyšším privilegiem zařídil si továrnu na výrobu kapslí blíž u Prahy.

Ku prospěchu Selliera a spol. roku 1828 zakázal císař v říši volně obchodovat cizozemskými kapslovými zápalkami. Továrna nejprve vyráběla pouze kapsle pro lovecké pušky, později však i kapsle pro pěší vojsko i pro dělostřelectvo. Jestliže dříve jisté množství kapslí zhotovilo dvacet lidí na strojích, později stejné množství vyrobily tři stroje se třemi lidmi.

Bellotovi příslušel i výzkum obrábění uherské mědi k výrobkům a vynález bílé třaskaviny místo černé.

V roce 1828 Kapslovka na Žižkově byla již schopná svá skladiště po celé rakouské říši zásobit kapslemi v počtu přes 30 milionů. Mimo to Kapslovka exportovala i mnoho krabic s kapslemi do Anglie, Brazílie a jinam.

Továrna v prvních letech svého života zaměstnávala 45 lidí, mimo to však ještě řadu dalších na různých jiných místech. Kapslovka pracovala s velkým ziskem. Jestliže libra nezpracovaných surovin stála 31 krejcarů, po obrábění libra hotových kapslí přišla na 320 krejcarů. Zisk tedy přesahoval 90 procent.

V roce 1829 na Průmyslové výstavě v Praze vystavovala Kapslovka krabice, v nichž se nacházelo:

100 ks lesklých měděných loveckých kapslí	..... po 1 zlatém
100 ks lesklých postříbřených kapslí a la Congreva	..... po 4 zlatých
100 ks lesklých pozlacených kapslí a la Congreva	..... po 10 zlatých
100 ks rýhovaných měděných kapslí a la Congreva	..... po 10 zlatých
100 ks vojenských kapslí a la Congreva	..... po 5 zlatých
100 ks vojenských kapslí pro dělostřelbu	..... po 20 zlatých

PRAŽAČKA

Zajímavá jsou pojmenování pozemků kdysi patřících ku Pražačce. Jsou to Čtyrhranák (velké pole na Bachlovce), Skalka (za Židovskými pecemi), Pleich (protože se tam, kde je nyní zásobovací zahrada, bělivalo prádlo), Velká sekerka (kde je nyní remisa el. drah), Višňovka (Šefčíková – na vrchu Žižkova), Tříhranák, Strouha (pastvina), Sekera u silnice, Za stodolou (pole), Podle stavení (pastvina), Velká mez (pastvina), Grejcárek (byly tam pastviny i pole u Libně); jméno prý měl od doby, kdy se tam licitovalo od krejcaru, či – že při licitaci někdo přihodil i krejcar. K Pražačce patřilo i Rumiště, Provázek (pole s pastvinou), Olšanské pastviny i pole, Rišmanis. Tato pojmenování byla běžná ještě v roce 1884.

V těch dobách pole čítala přes 79 jiter, zahrady více než 1 jitro, pastviny více než 2 jitra, rumiště přes 1 jitro. Podle domácího zápisníku katastrální výnos z uvedeného činil 621 fl. 55 kr. – 22 7/10 fl., gruntovní daň 14 1 fl. – 9 fl., zemská 75 fl. – 48,5 fl.

V roce 1891 se na Pražačce sklidilo 1355 mandelů ječmene, 1000 mandelů pšenice, 250 mandelů žita, 264 mandelů ovsa. Sázely se hojně i brambory, řepka i řepa, též hořčice až 36 „for“ (v roce 1887). „Velká“ i „malá“ stodola bývaly plné a ještě se obilí dávalo do stohů, pročež se kolem Pražačky pak ve sele rozléhalo mlácení cepy, až je vytlačily žentoury a párovka.

Sluší se dodat, že v (něm.) parcel. protokolu obce vinohradské z roku 1841 uvádějí se pozemky, patřící ku Pražačce č. 10 na těchto místech: Sluncová, Popravní místo, Volšany, Na Pískách. Paní Stomeové patřovala i Malá vinice a Velká Šefčíková. Na těchto pozemcích pečlivě hospodařili Stomeovi, Nebývá to nyní zvykem, aby majitelka dvora sama na péči o kravky dohlédala, mlíko sama prodávala, s hráběmi na pole šla atd., leč milostpaní Marie Stomeová stejně tak, jako její matka, byla opravdovou „panímámou“, jako např. selka někde na Plzeňsku. Činně se účastnila i hospodaření. To jí však nepřekáželo, aby své dceruše Mařence dala pečlivé vychování, kterého se jí dostalo i v klášteře u Milosrdných sester v Karlíně. Dosud žije v paměti, jak Mařenka milovala přírodu – věrným strážcem jí byl pes Otello. Když dorostla, stala se jí osudnou jízda na koni – tragicky zahynula. (Podle paměti paní Fr. Suché.)

ZAPOMENUTÝ STUART WEBBS

V době první světové války a následujících letech míru udivoval především mladé návštěvníky pražských biografů nepodplatitelný a statečný detektiv Stuart Webbs. Pestré barevné plakáty nabízely senzační a neuvěřitelná dobrodružství lákavými tituly Pancéřová skřif, Železniční kuna, Pagoda, Mrtví se probouzejí, Zámek pod svahem, Půlnoční člun a další. Neohroženého strážce zákona představoval energický a vysoký Ervín Erns Reicher, syn slavného divadelního herce. V nesečetných a poměrně dobře literárně stavěných příbězích vytvářel typ elegantního a nebojácného detektiva, řešícího nejsložitější kriminální záhady. Webbs-Reicher dokázal strhnout dospívající generaci tak sugestivně, že řada pražských mladých mužů začala napodobovat i jeho zevnějšek. Hoši si oblékali světlé vesty, saka se širokými límci, typicky střížené kalhoty a obouvali svérázné kombinované boty. Takto vybaveni plížili se s bušícím srdcem spoře osvětlenými staroměstskými uličkami v domnění, že narazí na nebezpečné lupiče, únosce, muže s dynamitem a žháře.

Stuart Webbs nacházel své obdivovatele ještě v čase ústupu německého filmu ze slávy. Vše nasvědčovalo tomu, že svoji popularitu uhájí i ve zvukovém filmu. Začátkem roku 1933 se však v Německu zmocnil vlády Adolf Hitler. Ervín Ernst Reicher, donedávna na plátnech kin chladnokrevně zneškodňující tlupu maskovaných zločinců berlínského podsvětí, pocítil sám v zádech zlověstný tlak hnědých stínů a jejich rasových zákonů. Reálně odhadl hrozící nebezpečí, tajně překročil hranice Německa a našel útočiště v Praze.

Brzy poznal, že i když útekem z nacistické třetí říše si bezpochyby zachránil život, nepodaří se mu již nikdy dosáhnout bývalé umělecké slávy. Filmový herec ži-

jící v neúměrné rozmařilosti, uctíváný davy příznivců, zápasil nyní v Praze o holou existenci. Kulminační bod Webbsovy popularity zmizel nenávratně v propadlých časech. Prostě obelčený Ernst Reicher živořil jako řadový statista v pražských filmových ateliérech. Čekal, až jej někdo obsadí do přední úlohy. Zázrak se nedostavil - a peníze došly. Zoufalý Reicher zvolil dobrovolný odchod z tohoto světa.

Začátkem května přinesla Národní politika noticku: „Smrt Stuarta Webbsa v Praze! V noci na 1. května zemřel náhle ve svém bytě v Dlouhé tř. č. 47, v Praze 1 (hotel Regina), 51letý Ernst Ervín Reicher, herec z Berlína. Jde o náhlý skon německého emigranta, který před časem utekl z říše do Prahy, kde žil v těžkých hmotných poměrech. Za nového režimu utekl do Československa a téměř bez prostředků žil nyní v Praze.“

Léto 1980: Židovský hřbitov v ulici Nad vodovodem, nazývaný všeobecně hřbitovem strašnickým, ačkoliv na vstupní bráně nese červenou tabulku s označením čp. 712, Praha 3, Žižkov. Daleko od honosných mramorových hrobek rodiny Waldesovy, Petschkovy a Porgesovy leží při severní zdi 27. skupina. Uprostřed její druhé řady je nízký hrob, zcela zarostlý břechtanem. Na severní straně hrobu je vsazena nevelká, kdysi bílá kamenná deska. Je značně zašlá, místy poznamenaná zeleným povlakem a navíc příčně zlomená. Kromě hebrejského písma z desky prosvítá vybledlý nápis: E. E. Reicher, Stuart Webbs, 9. 9. 1895 - 1. 5. 1936.

Miroslav Čvančara

